

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ПАХУЩА ОЛЬГА ПАВЛІВНА

УДК 336.1:352

**Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи
«Удосконалення формування
механізму виконання місцевих бюджетів в
Україні»**

*спеціальності 281 «Публічне управління і адміністрування»
(освітньо-професійна програма «Публічне управління і
адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор наук з державного управління, професор
Бакуменко Валерій Данилович,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, старший професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту

Захист відбудеться 23 грудня 2019 р. на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Макроекономічні процеси у будь-якій державі та соціально-економічний розвиток її територій значною мірою залежать від ефективності виконання бюджету органами державної та місцевої влади. Надмірна централізація та зосередження повноважень та бюджетних коштів на рівні центральних органів виконавчої влади ускладнює вирішення базових проблем та знижує ефективність державного адміністрування на місцях, рівень наближення адміністративних послуг до населення, результативність місцевих програм соціально-економічного розвитку. Тож реалії сьогодення вказують на недостатність фінансової бази та обмеженість повноважень органів місцевого самоврядування через функціонування механізму перерозподілу бюджетних коштів центральними органами виконавчої влади між адміністративно-територіальними одиницями, що призводить до погіршення дохідної спроможності, фінансової залежності місцевих бюджетів від державного бюджету, а також стимулює появу корупційних схем. Тому важливим є формування механізму виконання бюджету, який відповідатиме історичним і національним особливостям організації державного устрою України, вимогам фінансової системи та формам і методам господарювання, а також дозволить привести у відповідність обсяги здійснюваних видатків отриманим доходам на поточний бюджетний період та забезпечить рівномірний розподіл бюджетних коштів та спрямування них на найважливіших напрямках соціального та економічного розвитку суспільства. А головним його призначенням є сприяння ефективному управлінню регіональними фінансовими ресурсами шляхом

застосування оптимальних механізмів формування та використання бюджетних коштів. Правильне формування й ефективне функціонування такого механізму не можливе без аналізу існуючих проблем у сфері взаємодії органів державної та місцевої влади в процесі виконання місцевих бюджетів, що і вказує на актуальність дослідження існуючих проблем та перешкод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням питань реформування місцевого самоврядування у розрізі підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів займається ряд українських вчених та економістів-практиків. Так, на необхідності впровадження європейських норм місцевого самоврядування для підвищення фінансової бази саморозвитку територій наголошують у своїх працях А. Мокій, О. Дацко; на потребі у модернізації адміністративно-територіального устрою України з метою підвищення ефективності державного адміністрування на місцях – О. Гайко, Ю. Калекін, М. Новіков; С. Архипова, О. Шевченко вказують на необхідність зміцнення фінансової основи та місцевого самоврядування та підвищення фіскальної самостійності територій. Значний внесок у дослідження казначейського обслуговування місцевих бюджетів зробили у своїх працях К. Огданський; Н. Сушко, О. Ворона; В. Александров, П. Петрашко, О. Чечуліна; С. Юрій, В. Стоян, М. Мац; Є. Галушка, О. Охрімівський, Я. Гончарук, І. Сидор та інших.

Метою дослідження дипломної роботи є обґрунтування поняття виконання місцевих бюджетів, аналіз вітчизняної практики виконання місцевих бюджетів на прикладі місцевих бюджетів України загалом та бюджету Московського району м. Харкова зокрема, виявлення проблемних аспектів та запропонування шляхів удосконалення

механізму виконання місцевих бюджетів, у тому числі, їх обслуговування органами ДКСУ.

Для досягнення поставленої мети були поставлені і вирішені наступні **завдання**:

- обґрунтувати зміст понять «місцеві бюджети», «виконання бюджету», «механізм виконання місцевих бюджетів»;
- виявити основні проблеми функціонування механізму виконання місцевих бюджетів
- виявити особливості казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами та видатками;
- дослідити технологічний процес виконання місцевого бюджету органами Державної казначейської служби;
- проаналізувати виконання місцевих бюджетів України;
- проаналізувати обслуговування місцевого бюджету за доходами та видатками районного управління Державної казначейської служби;
- повести оцінку та виявити проблемні питання у ефективності виконання місцевого бюджету району;
- виявити можливості застосування математичних методів та моделей для аналізу та прогнозування результатів виконання місцевого бюджету;
- запропонувати напрямки удосконалення механізму виконання місцевих бюджетів;
- запропонувати шляхи удосконалення організаційного забезпечення процесу казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

Об'єктом дослідження є процес оперативного управління державними фінансами на місцевому рівні.

Предметом дослідження виступає механізм виконання місцевих бюджетів за доходами та видатками.

Виходячи із специфіки даної теми, у магістерській роботі використовувалися **методи** діалектичного і системного підходів, контент аналіз а також методи індукції та дедукції при вивченні сутності понять першого розділу; статистичний метод дослідження фактів

і реальностей існуючої практики виконання місцевих бюджетів та метод коефіцієнтів у другому розділі; методи кореляційно-регресійного та кластерного аналізу, нормативно-оцінний метод постановки цілей і рекомендацій щодо їх досягнення застосовано у третьому розділі.

Інформаційну базу досліджень складають Конституція України, Бюджетний кодекс України, закони України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України, нормативно-правові акти Державного казначейства України, організаційно-розпорядчі документи Головного управління Державної казначейської служби України у Харківській області та управління Державної казначейської служби України у Московському районі м. Харкова Харківської області та ін. нормативно-правові акти; праці вітчизняних та зарубіжних вчених, річні звіти про виконання місцевого бюджету Московського району м. Харкова, дані Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, матеріали Державного комітету статистики України та Головного управління статистики у Харківській області.

Практичне значення одержаних результатів. Результати досліджень та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення формування механізму виконання місцевих бюджетів в Україні можуть бути використані для вдосконалення діючої механізму виконання місцевих бюджетів України та поліпшення їх фінансового стану

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для державного регулювання формування механізму виконання місцевих бюджетів в Україні. Основні положення, результати дослідження, висновки та пропозиції автор кваліфікаційної (магістерської) роботи були опубліковані в збірнику

матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції «Науково-економічні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, оподаткування і контроль» та II Всеукраїнської конференції «Актуальні питання сучасної економічної науки».

Структура та обсяг роботи. робота складається з трьох розділів (теоретичний, аналітико –дослідницький та проектно-рекомендаційний), висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 91 сторінках комп'ютерного тексту, містить 8 таблиці та 9 рисунків. Список використаних джерел налічує 65 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методичні засади формування механізму виконання місцевих бюджетів в Україні» розкрито науково-теоретичні аспекти визначення місцевих бюджетів та їх виконання, проблеми та особливості формування механізму виконання місцевих бюджетів в Україні, організаційне забезпечення касового виконання місцевих бюджетів органами ДКСУ.

У другому розділі «Діагностика стану виконання місцевих бюджетів за доходами та видатками органами ДКСУ» проведено аналіз виконання місцевих бюджетів України за доходами та видатками, аналіз виконання місцевого бюджету Московського району м. Харкова за доходами та видатками, та оцінка фінансового стану місцевого бюджету Московського району м. Харкова.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення системи виконання місцевих бюджетів України» проведено прогнозування доходної частини місцевого бюджету з використанням лінійної багатофакторної регресії, розглянуто напрямки удосконалення механізму виконання місцевих бюджетів в рамках реформування економіки України, а також удосконалення організаційного забезпечення процесу казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні узагальнюючі висновки:

1) узагальнено та доповнено поняття «виконання місцевого бюджету», під яким ми розуміємо стадію бюджетного процесу на локальному рівні, яка передбачає сукупність дій органів місцевого самоврядування, спрямованих на своєчасне та в повному обсязі зарахування всіх надходжень передбачених у затвердженому бюджеті доходів і спрямування цих коштів на фінансування видатків, включених до бюджету на відповідний період;

2) визначено необхідність розроблення ефективного механізму виконання місцевих бюджетів як комплексу системоутворюючих елементів, що здійснюють цілеспрямований вплив стан виконання місцевих бюджетів їх фінансову автономію, стійкість та спроможність через сукупність скоординованих заходів на засобів, необхідних для їх здійснення, з урахуванням впливу факторів середовища функціонування цього механізму;

3) визначено, що метою функціонування такого механізму є забезпечення стійкого платоспроможного фінансового стану місцевих бюджетів у довгостроковій перспективі шляхом розробки та реалізації ефективних управлінських рішень органами державної влади та місцевого самоврядування щодо цілеспрямованого, обґрунтованого розподілу і використання бюджетних коштів для соціально-економічного розвитку територій;

4) обґрунтовано необхідність застосування додаткових статистичних методів для більш глибокого розуміння причин та виявлення факторів негативного впливу на стан виконання місцевого бюджету. Так

розрахунок фінансових коефіцієнтів щодо оцінки стану та ефективності виконання даного місцевого бюджету підтвердили тенденцію до погіршення дохідної спроможності місцевого бюджету та загалом фінансової стійкості, на це вказали низькі значення та тенденція до зменшення коефіцієнтів бюджетної самостійності (з 0,23 до 0,10), автономії (з 0,02 до 0,01), коефіцієнтів покриття та одночасним збільшенням показників коефіцієнтів бюджетної залежності (з 0,77 до 0,90) та стійкості (з 3,39 до 9,23);

5) наголошено на необхідності ефективного планування величини доходів, які слід зібрати в наступному бюджетному періоді враховуючи макроекономічні фактори. Для вирішення цього завдання встановлено доцільність застосування методів економетричного прогнозування.

6) побудована регресійна модель дозволила виділити найбільш впливові фактори на обсяги доходної частини місцевих бюджетів України, а в сукупності з додатково отриманими часовими трендами цих факторів дала змогу зробити прогноз майбутніх обсягів наповнення місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів;

7) запропоновано напрямки удосконалення механізму виконання місцевих бюджетів шляхом децентралізації та зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Проблеми розвитку дорадчої діяльності в Україні / Смігунова О.В., Пахуща О.П. // Матеріали за результатами круглого столу «Економічні детермінанти

розвитку сільськогосподарських підприємств України» Харків: - ХНУВД 2019 рік.

2. Пахуца О.П. Проблеми функціонування механізму виконання місцевих бюджетів в Україні. Всеукраїнська науково-практична Інтернет – конференція «Науково-економічні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, оподаткування і контроль» Херсон, 2019, (прийнято до друку)

3. Пахуца О.П. Казначейська система виконання місцевих бюджетів України. II Всеукраїнської конференції «Актуальні питання сучасної економічної науки». Полтава: ПДАА 2019, (прийнято до друку).

АНОТАЦІЯ***Пахуща О.П. Удосконалення формування механізму виконання місцевих бюджетів в Україні***

В роботі досліджено механізм виконання місцевих бюджетів за доходами та видатками та процес оперативного управління державними фінансами на місцевому рівні.

Сутність дослідження полягає в обґрунтуванні поняття виконання місцевих бюджетів, аналізі вітчизняної практики виконання місцевих бюджетів, виявленні проблемних аспектів та розробці шляхів удосконалення механізму виконання місцевих бюджетів, у тому числі, їх обслуговування органами ДКСУ.

Ключові слова: місцеві бюджети, місцеве самоврядування, механізм виконання, казначейська система, децентралізація.

SUMMARY***Pukhushcha O.P. Improvement of formation of the mechanism of implementation of local budgets in Ukraine***

The mechanism of implementation of local budgets for revenues and expenditures and the process of operational management of public finances at the local level are investigated.

The essence of the research is to justify the concept of local budgets implementation, analysis of local practice of local budgets implementation, identification of problematic aspects and development of ways to improve the mechanism of implementation of local budgets, including their servicing by SCSU bodies.

Key words: local budgets, local self-government, mechanism of execution, treasury system, decentralization.

Комп'ютерний набір і верстка
Пахуша О.П.

Підп. до друку 06.11.2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.